

בנק לאומי לישראל בע"מ

פעולת דירוג | אוגוסט 2012

1

מחבר:

אבי-בן-נון, אנליסט בכיר
avib@midroog.co.il

אנשי קשר:

סיגל יששכר, ראש תחום חברות
i.sigal@midroog.co.il

בנק לאומי לישראל בע"מ

	P-1	פיקדונות לזמן קצר
אופק: שלילי	Aaa	פיקדונות לזמן ארוך/ אג"ח
אופק: שלילי	Aa1	כתבי התחייבות נדחים (הון משני תחתון)
אופק: שלילי	Aa2	שטרי הון נדחים (הון משני עליון)
אופק: שלילי	Aa3	שטרי הון נדחים (הון ראשוני)

מידרוג מודיעה על השארת דירוג הבנק, כדלקמן: פיקדונות לזמן ארוך של הבנק ואג"ח Aaa, פיקדונות לזמן קצר P-1, כתבי התחייבויות נדחים Aa1, שטרי הון נדחים (הון משני עליון) Aa2 ושטרי הון נדחים (הון ראשוני) Aa3. אופק הדירוג שונה מיציב לשלילי.

בנוסף, מודיעה מידרוג על אישור הדירוג הקיים באופק שלילי למסגרת גיוס כתבי התחייבות נדחים בסך של עד 3.0 מיליארד ש"ח.

להלן פירוט סדרות ציבוריות קיימות מדורגות של הבנק:

סדרה	מספר נייר ערך	מועד הנפקה מקורית	ריבית שנתית נקובה	תנאי הצמדה	ערך בספרים של יתרת הסדרות ליום ה-31.03.2012 במיליוני ש"ח	שנת פירעון הקרן	דירוג	אופק
ג	7410061	07/2001	4.9%	מדד	678	2016	Aa1	שלילי
ז	7410152	03/2007	4.1%	מדד	2,351	2016-2014	Aa1	שלילי
ח	7410160	11/2007	4.4%	מדד	2,247	2017-2015	Aa1	שלילי
ט	7410178	02/2008	6.29%	שקלי	1,768	2013	Aa1	שלילי
י	7410186	12/2008	5.3%	מדד	2,257	2015	Aa1	שלילי
יא	7410194	08/2009	7.0%	שקלי	342	2016	Aa1	שלילי
יב	7410228	09/2010	2.6%	מדד	3,390	2017	Aa1	שלילי
יג	7410236	09/2010	5.4%	שקלי	2,289	2017	Aa1	שלילי
יד	7410244	11/2011	3.4%	מדד	1,899	2020	Aa1	שלילי
176	7410087	08/2001	5.05%	מדד	1,279	2016-2013	Aaa	שלילי
200	6040141	02/2010	4.0%	מדד	1,425	2021	Aa2	שלילי
201	6040158	02/2010	תשואת מק"מ לשנה + 1.4%	שקלי	956	2021	Aa2	שלילי
300	7410202	08/2009	5.0%	מדד	1,075	2020	Aa2	שלילי
301	7410210	08/2009	תשואת מק"מ לשנה + 2.0%	שקלי	1,006	2020	Aa2	שלילי

שיקולים עיקריים לדירוג הבנק

הבנק שמר על מיצובו הגבוה במפת מערכת הבנקאות המקומית; בעל ערך מותג חזק, נתחי שוק משמעותיים, בסיס לקוחות רחב ומפוזר ופיזור מקורות הכנסה, התורמים ליכולת השבת הרווחים של הבנק; הבנק הינו בנק אוניברסאלי ובנוסף לפעילות תיווך פיננסי, מספק ללקוחותיו קשת רחבה של שירותים בנקאיים; הבנק מאופיין במדיניות ניהול סיכונים שמרנית יחסית, ההולמת את פרופיל הסיכון; איכות נכסים סבירה, המושפעת מריכוזיות אשראי גבוהה, מדדי סיכון בתיק האשראי שאינם בולטים לטובה ותיק ני"ע ברמת סיכון סבירה; כריות ההון הולמות את פרופיל הסיכון של הבנק, צפי לחיזוק הלימות ההון תוך הצבת חסם רגולטורי תחתון; לבנק מבנה מקורות רחב ומפוזר ונזילות טובה.

יכולת ספיגת ההפסדים של הבנק מוגבלת, נוכח כריות רווחיות תנודתיות, שאינן בולטות לטובה ומוגבלות ע"י מבנה הוצאות קשיח ויעילות תפעולית נמוכה יחסית. רווחיות הבנק תנודתית ונמוכה מממוצע קבוצת השוואה¹, כפועל יוצא ממגמת השחיקה בה בשנתיים האחרונות. תנודתיות הרווחיות נובעת מחשיפה גבוהה יחסית לשוק ההון (תיקי ני"ע והשקעות ריאליות) ומשיעור נמוך יחסית של הכנסות קמעונאיות מסך ההכנסות, בהשוואה לקבוצת השוואה. מאפיינים אלו מעיבים על יציבות ההכנסות בתקופה בה המגזר העסקי נתון בקשיים.

הבנק, בדומה למערכת, ניצב בפני אתגרים בסביבה העסקית, נוכח הצפי להאטה בצמיחת התמ"ג, עלייה מסוימת בשיעורי האבטלה, צרכי המימון הכבדים של המגזר העסקי בשנתיים הקרובות ושחיקת יכולת המחזור בשוק החוץ בנקאי ובשווי השוק של הביטחונות ושל תיקי ני"ע. להערכת מידרוג, אתגרים אלו צפויים לשחוק במידה מסוימת את מדדי הסיכון בתיק האשראי של הבנק תוך עלייה בהוצאות להפסדי אשראי.

הצבת אופק הדירוג השלילי משקפת את הערכת מידרוג כי כרית הרווחיות בטווח הזמן הקצר, אשר אינה צפויה להשתנות מהותית מרמתה בשנת 2011, נוכח סביבה עסקית מאתגרת ותמורות רגולטוריות, אינה הולמת דירוג מושלם. נציין כי הערכתנו זו מגלמת את השיפור הצפוי במדדי היעילות בטווח הזמן הקצר - בינוני, לאור תוכנית ההתייעלות אותה הציג הבנק.

¹ קבוצת השוואה - בנקים עסקיים גדולים: בנק הפועלים, דיסקונט, הבינלאומי ומזרחי טפחות.

להלן נתונים כספיים עיקריים, במיליוני ש"ח:

2007	2008	2009	2010	2011	Q1 2011	Q1 2012	
42,329	33,130	42,933	30,052	53,044	36,802	47,368	מזומנים ופקדונות בבנקים
47,169	44,910	57,505	55,791	47,936	47,090	49,757	ני"ע
198,557	213,215	204,669	223,981	241,320	225,071	240,500	אשראי לציבור, נטו
238,045	244,783	250,418	249,584	279,404	248,258	277,642	פיקדונות הציבור
19,549	18,672	21,862	23,293	23,374	22,884	24,118	הון עצמי
302,151	310,792	321,775	328,322	365,854	328,506	359,268	סך נכסים
7,241	4,235	5,506	6,849	6,373	1,913	1,597	הכנסות ריבית, נטו* [1]
4,222	2,800	4,563	4,111	4,175	1,151	1,183	הכנסות שאינן מריבית*
6,937	7,003	6,781	7,951	8,341	2,086	1,995	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,526	32	3,288	2,980	2,207	978	785	רווח מפעולות רגילות לפני מס
3,357	92	2,089	2,344	1,891	554	431	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יחסי איתנות							
6.47%	6.01%	6.79%	7.21%	6.46%	6.97%	6.78%	הון עצמי כולל זכויות מיעוט למאזן
7.55%	7.51%	8.33%	8.43%	8.07%	8.25%	8.28%	הלימות ההון הראשוני
11.55%	11.61%	14.09%	14.96%	14.34%	14.10%	14.69%	הלימות הון כוללת
נתונים נוספים							
25%	22%	30%	26%	30%	25%	29%	נזילות [2]
1.1%	0.0%	0.7%	0.7%	0.6%	0.7%	0.5%	ROA (מוצג בגילום שנתי)
17.2%	0.5%	10.3%	10.4%	8.3%	10.0%	7.3%	ROE (מוצג בגילום שנתי)
2.1%	0.9%	1.9%	1.3%	1.1%	1.3%	1.1%	PPP % Avg RWA [3]
0.2%	1.0%	0.7%	0.3%	**0.3%	** (0.2%)	**0.4%	הוצאה בגין הפסדי אשראי לציבור (מוצג בגילום שנתי)
6.5%	8.5%	7.8%	5.8%	**5.0%	**6.6%	**5.4%	חובות בעייתיים לאשראי לציבור

4

*החל מהרבעון הראשון של 2012 שונה מבנה דוח רווח והפסד. הנתונים עד שנת 2010 כולל מופיעים בהצגה הקודמת, קרי, רווח מפעולות מימון והכנסות תפעוליות ואחרות.

** בהתאם להוראה החדשה. הנתון אינו בר השוואה לתקופות קודמות

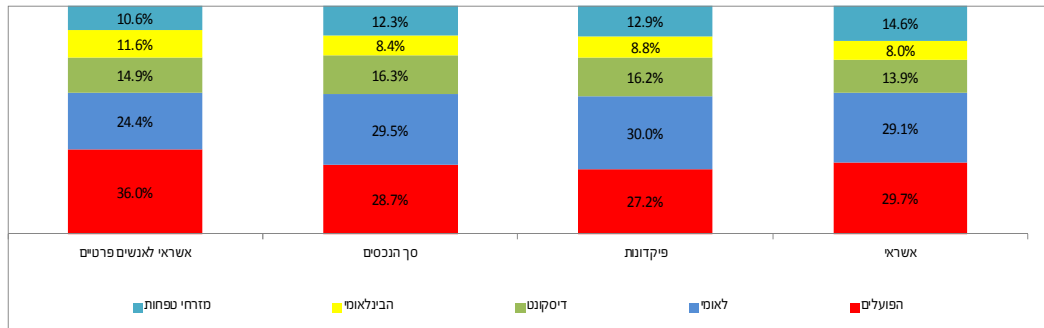
[1] לאחר הפרשה להפסדי אשראי

[2] מזומן ופיקדונות בבנקים + אג"ח מדינת ישראל וממשלת ארה"ב לפיקדונות הציבור

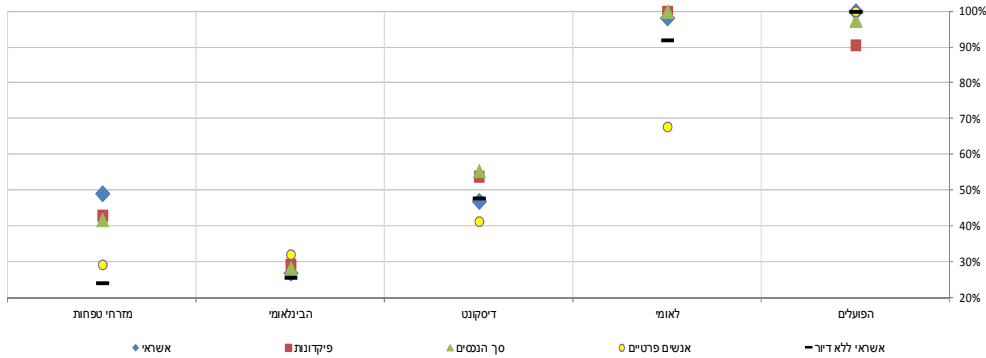
[3] רווח מפעולות רגילות + הוצאות להפסדי אשראי, לממוצע נכסי סיכון

מיצוב עסקי גבוה ופיזור מקורות ההכנסה תורמים ליכולת השבת הרווחים של הבנק, מנגד יציבות הרווחים נמוכה יחסית לבנק לאומי הינו אחד משתי הקבוצות הבנקאיות הגדולות במשק לאורך זמן במונחי סך נכסים, אשראי לציבור ופיקדונות הציבור. הבנק הינו בנק אוניברסאלי השומר על מעמדו המוביל לאורך זמן וזאת נוכח מותג חזק, קשת רחבה של שירותים בנקאיים ופיננסיים, בסיס לקוחות רחב ומפוזר ורשת סניפים גדולה ופרושה היטב. כל אלו תורמים ליכולת השבת הרווחים הטובה של הבנק.

להלן התפלגות נתחי השוק של חמשת הבנקים הגדולים בישראל ליום ה- 31.03.2012

בתוך כך נציין, כי בבחינת נתח השוק באשראי לאנשים פרטיים (ללא משכנתאות), אשר להערכת מידרוג תורם ליציבות ופיזור ההכנסות, שומר הבנק על נתח שוק משמעותי, אולם קיים פער אל מול בנק הפועלים וללא שינוי מהותי בשלוש השנים האחרונות. בתרשים להלן מוצגים נתחי השוק, יחסית לנתח השוק המקסימאלי באותה הקטגוריה, של חמשת הבנקים הגדולים, נכון ליום ה-31.03.2012:

להערכת מידרוג, מפת נתחי השוק של הבנקים הגדולים בקטגוריות שצוינו לעיל, אינה צפויה להשתנות מהותית בטווח הזמן הבינוני. עם זאת, אנו מעריכים כי בעקבות ההתפתחויות הרגולטוריות החדשות במסגרת תקנות באזל 3 ובפרט שינויים בתחום ניהול הנזילות והסבירות הגבוהה שיישמו במערכת המקומית, צפויה רמת התחרות בתחום הפיקדונות היציבים להתחזק ואף לפגוע במרווחים.

יציבות הרווחים מהווה אינדיקטור חשוב ליכולת השבת הרווחים ומשליכה על יכולת הבנק לספוג הפסדים ולשקם פגיעה לא צפויה בהון העצמי, במידה ותתרחש כתוצאה מהפסדים חד פעמיים. יציבות הרווחים של הבנק, כפי שנבחנת ע"י מידרוג, הינה גורם שלילי לדירוג ומושפעת גם מהתפלגות ההכנסות - עם שיעור ממוצע של הכנסות קמעונאיות צנוע יחסית של 38.5% בשלוש השנים האחרונות ודומיננטיות המגזר העסקי, שיעור הכנסות מעמלות שאינו בולט לטובה,

אסטרטגית ההשקעות הריאליות של הבנק והיקף תיקי ני"ע והרכבם. להערכת מידרוג, תנודתיות הרווחים לא צפויה להתמתן מהותית בטווח הזמן הקצר, נוכח המשך החשיפה לשווקים הפיננסיים ואי הודאות הרבה השוררת בשווקים.

מנגד לבנק פיזור מקורות הכנסה טוב בין קווי הפעילות העיקריים במגזרי הפעילות השונים, בדומה לקבוצת ההשוואה, ממתן סיכון זה ומהווה גורם חיובי לדירוג.

מדיניות ניהול הסיכונים הולמת את פרופיל הסיכון של הבנק

מערך ניהול הסיכונים של הבנק מקיף וכולל מספר עוגנים ובהם ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, צוות ניהול סיכונים בראשות מנכ"ל הבנק וחטיבה עצמאית לניהול סיכונים ובראשה מנהל הסיכונים הראשי של הבנק (חטיבת ניהול הסיכונים הוקמה בשנת 2011). מערכים אלה תומכים בהתוויית מדיניות ניהול הסיכונים, קביעת תאבון הסיכון של הבנק, התואם את האסטרטגיה שלו וניטור ובקרת סיכונים. סיכוני השוק בבנק נאמדים ע"י מודל ה-VAR, תחת הנחות שמרניות, בדומה לכלל המערכת הבנקאית וכפעילות משלימה להערכת הסיכון, מפעיל הבנק מספר תרחישי קיצון (ובהם תרחישים הוליסטיים) בדרגות חומרה משתנות. להערכת מידרוג, תאבון סיכון השוק של הבנק נמוך יחסית ועמד על 0.8% מההון הראשוני נכון ליום ה- 31.03.2012, בדומה לבנקים הגדולים. הבנק שומר על התאמה טובה יחסית בין מח"מ הנכסים להתחייבויות בבסיסי ההצמדה השונים, כפי שמשקף בפערי מח"מ² נמוכים יחסית. סיכון הנזילות של הבנק מנוהל באמצעות מודל פנימי. להערכת מידרוג, ניהול הנזילות הולם את פרופיל הסיכון של הבנק, נוכח מבנה מקורות, הכולל בעיקר פיקדונות יציבים בפיזור רחב (ממוצע שלוש שנים אחרונות של כ- 62% מהמגזר הקמעונאי ובנקאות פרטית), תלות נמוכה יחסית בשוק ההון ונכסים נזילים בשיעור מהותי. נציין כי הבנק שומר על יחסי נזילות מספקים לטווח הקצר בכל אחד מתרחישי הלחץ העיקריים³.

נזילות טובה

כנזכר לעיל, מבנה המקורות של הבנק, בדומה לכלל המערכת הבנקאית המקומית, נסמך בעיקר על בסיס פיקדונות רחב. היחס שבין האשראי לציבור לפיקדונות הציבור ליום ה- 31.03.2012 עמד על כ- 86% (בדומה לממוצע שלוש שנים של הבנק) לעומת ממוצע של 90% בקבוצת ההשוואה. מבנה המקורות המפוזר והנוח יחסית ובנוסף- שיעור מהותי של נכסים נזילים מסך הפיקדונות, תומכים בנזילות הטובה של הבנק. מדד הנזילות של הבנק, כפי שנמדד ע"י מידרוג- כיחס שבין מזומן ופיקדונות בבנקים, אג"ח מדינת ישראל ואג"ח ממשלת ארה"ב, לסך פיקדונות הציבור - הינו מספק והולם את פרופיל הסיכון של הבנק. ליום ה- 31.03.2012 עמד היחס על 29%, נמוך במקצת מממוצע קבוצת ההשוואה, עם שיעור של 30% לאותו מועד. מידרוג צופה כי הבנק ישמור על רמת הנזילות הטובה לאורך הזמן הקצר והבינוני.

איכות נכסים סבירה- תיקי אשראי וני"ע ברמת סיכון סבירה

בדומה למערכת המקומית, תיקי האשראי מהווה את הנכס העיקרי של הבנק, כ- 66% מסך הנכסים בממוצע של השלוש שנים האחרונות ו- 67% ליום 31.03.2012, נמוך במקצת מממוצע של 68% בקרב קבוצת ההשוואה. היקף הנכסים גדל מאז סוף שנת 2010 ועד לתום הרבעון הראשון 2012 ב- 9% כאשר חל שינוי מסוים בתמהיל הנכסים, תוך גידול בשיעור הנכסים הנזילים בסך הנכסים על חשבון תיקי האשראי. בסיס הפיקדונות צמח גם הוא בשיעור של 11% במהלך התקופה.

² נציין כי לא נלקחה בחשבון השפעת הקמירות (convexity).
³ על פי הדוח הכספי של הבנק לרבעון הראשון של 2012.

תיק האשראי - להערכת מידרוג, למרות צפי לשחיקה מסוימת במדדי הסיכון, עקב השפעות אקסוגניות מאקרו כלכליות, מאופיין תיק האשראי של הבנק ביכולת התמודדות טובה יותר מהמתחרים העיקריים עם האתגרים הצפויים מצד השפעות אקסוגניות מאקרו-כלכליות. לצד זאת, התיק מאופיין בריכוזיות גבוהה ובמדדי סיכון שאינם בולטים לטובה.

במהלך שנת 2011 גדל תיק האשראי של הבנק, בדומה למגמה בקבוצת השוואה (7% לעומת ממוצע של 6% בקבוצת השוואה). ברבעון הראשון של 2012 קטן היקף התיק בשיעור שולי בדומה למגמה במערכת. בדומה לכלל המערכת, מאופיין התיק בריכוזיות לווים וענפית גבוהות. נציין כי לבנק חשיפה גבוהה מממוצע קבוצת השוואה לענף הבינוי והנדל"ן, המאופיין ברמת סיכון גבוהה יחסית, נוכח מאפיינים הומוגניים (שיעור של 19% מסך סיכון האשראי המאזני בבנק לעומת ממוצע של 15% בקבוצת השוואה⁴ לסוף שנת 2011 וללא שינוי מהותי ברבעון הראשון של 2012). נציין כי בניגוד למשברים בעולם, שהחלו מבעות נדל"ן, בשוק המקומי ישנו עודף ביקוש על היצע הממתן סיכון של הידרדרות מהותית במחירים. רמת הריכוזיות הגבוהה נובעת מסיכון האשראי לתאגידיים גדולים ולקבוצות לווים וזאת למרות הגידול שחל באשראי לאנשים פרטיים (הלוואות לדיור ואחר). בדומה לקבוצת השוואה, חשוף הבנק בסיכון האשראי המאזני לארבעה ענפים עיקריים לאורך זמן (ללא אשראי לאנשים פרטיים והלוואות לדיור): בינוי ונדל"ן (19%), תעשייה (13%), שירותים פיננסיים (10%) ומסחר (9%). כאשר שלוש החשיפות הגדולות מסתכמות ל- 43% מסיכון האשראי לסוף שנת 2011 - נתון הגבוה מממוצע קבוצת השוואה⁵ (35%). נציין כי ההטרוגניות של ענפי התעשייה והמסחר ופיזור ההחזקות של הקונגלומרטים הגדולים במשק ממתנים במעט סיכון זה. רמת הריכוזיות הגבוהה, מתבטאת להערכתנו גם בתיאבון לסיכון של הבנק, אשר בדומה למערכת אינו בולט לטובה, כפי שמשקף ביחסים של סיכון האשראי לענף הגדול ביותר וחשיפת הבנק ל-20 קבוצות הלווים הגדולות⁶ ביחס להון הראשוני (ממוצע שנתיים אחרונות של 209% ו- 120% בהתאמה לעומת 171% ו- 132% בקבוצת השוואה).

שיעור החובות הבעייתיים⁷ מסך תיק האשראי בבנק אינו בולט לטובה לאורך השנים האחרונות, אולם נמצא במגמת ירידה. עם זאת, שיעור החובות הפגומים בעלי רמת החומרה הגבוהה ביותר, נמוך מממוצע קבוצת השוואה (2.1% לעומת 3.2% בהתאמה ליום ה-31.03.2012). נציין כי ענף הבינוי והנדל"ן מהווה לאורך השנים חלק משמעותי (כ-38% בממוצע בשלוש השנים האחרונות) מסך החובות הבעייתיים בבנק, בדומה לכלל המערכת. כריות הספיגה כנגד החובות הבעייתיים הולמות, להערכת מידרוג, ומהוות תמיכה חלקית כנגד הריכוזיות הגבוהה.

להערכת מידרוג, צפויה שחיקה מסוימת באיכות הנכסים ובקצב הצמיחה של הבנק בדומה למערכת בטווח הזמן הקצר (12 חודשים הקרובים), כפי שיגולם בשחיקה במדדי הסיכון בתיק האשראי עם עלייה בהוצאות להפסדי אשראי לסך התיק לטווח שבין 0.5%-0.6% בטווח הזמן הקצר, בעיקר כתוצאה מצפי לגידול בהפרשות במגזר העסקי. בהערכתנו קדימה לגבי איכות תיק האשראי של הבנק נלקחו בחשבון מספר הנחות לגבי השפעות אקסוגניות ברובן שליליות ובהן:

1. האטה בצמיחה במשק כתוצאה מצמצום הביקוש לייצוא (בעיקר מאירופה) וגידול מתון בצריכה הפרטית. צמיחת תמ"ג של 3.0% ו- 3.3% בשנים 2012 ו- 2013 בהתאמה.
2. עלייה מסוימת בשיעור האבטלה כתוצאה מקצב צמיחה נמוך יחסית.
3. סביבת ריביות נמוכה (המשך מדיניות מוניטארית מרחיבה) בטווח הזמן הקצר בינוני כפי שמשקף משוק ההון.

⁴ נציין כי בנק מזרחי מטה את ממוצע קבוצת השוואה כלפי מטה ובנטרולו- ממוצע קבוצת השוואה עמד על 18% לסוף שנת 2011.

⁵ נציין כי בנק מזרחי מטה את ממוצע קבוצת השוואה כלפי מטה בשל מאפיינים קמעונאיים ובנטרולו ממוצע קבוצת השוואה עמד על 42% לסוף שנת 2011.

⁶ עיבודי מידרוג לנתוני הבנקים אודות יתרות אשראי לציבור לפי גודל הלווים.

⁷ יש לציין כי המעבר לשיטת הסיווג החדשה לא מאפשר השוואה עתית מלאה של החובות הבעייתיים.

4. גידול בגירעון הממשלתי.
5. קשיי מימון בשוק החוב החוץ בנקאי עם עלייה משמעותית בפרמיית הסיכון (כפי שמתבטא במרווחים) לקבוצות הלווים הגדולות וצורכי מחזור חוב של 22 מיליארד ₪ במונחי ערך נקוב בכ- 2012 (מתייחס לאג"ח קונצרני סחיר ללא מוסדות פיננסיים) וכ- 25 מיליארד ₪ ב-2013.
6. מגבלת היצע האשראי הבנקאי גם כתוצאה ממתווה עליית הלימות ההון במסגרת באזל 3.
7. גידול בהפרשות במערכת גם כתוצאה מצפי לשחיקת שווי שוק של ביטחונות.

תיק ניירות ערך ברמת סיכון סבירה

תיק ניירות הערך של הבנק מאופיין, להערכת מידרוג, ברמת סיכון סבירה. רמת הסיכון בתיק קטנה לאורך השנים האחרונות, נוכח מגמת קיטון במרכיב האג"ח הקונצרני והיות החלק הארי בתיק- אג"ח מדינה ואג"ח ממשלת ארה"ב. שיעור אג"ח מדינה וארה"ב בתיק ני"ע של הבנק נמוך מממוצע קבוצת השוואה לאורך השנים האחרונות (66% בבנק ברבעון הראשון של 2012 לעומת ממוצע של 72% בקבוצת השוואה לאותה התקופה). מתוך תיק ניירות הערך של הבנק, אשר הסתכם לסך של כ- 50 מיליארד ₪ ליום ה-31.03.2012, כ- 60% מושקעים באג"ח מדינת ישראל ו-7% באג"ח ממשלת ארה"ב (סה"כ 9% מסך הנכסים) והיתר מושקעים בעיקר באג"ח קונצרני ומגובה נכסים (מקומי וזר- בעיקר מוסדות פיננסיים זרים) בדירוגי השקעה. נציין כי הבנק בדומה לקבוצת השוואה צמצם בתקופה האחרונה את היקף החשיפה למדינות הנמצאות במוקד משבר החוב באירופה ונותר עם חשיפה של 363 מיליון ש"ח לאג"ח של בנקים, בעיקר באיטליה, נכון ליום ה-31.03.2012 וסך חשיפה מאזנית של 900 מיליון ₪ למדינות אלו (כ- 3.8% מההון הראשוני של הבנק).

הלימות ההון הולמת את פרופיל הסיכון של הבנק, צפי לחיזוק כריות ספיגת הפסדים בעקבות מתווה באזל 3⁸

יחסי הלימות ההון של הבנק נשחקו במהלך שנת 2011, יחסית לסוף שנת 2010, נוכח גידול עודף בהיקף נכסי הסיכון וגידול שולי בהיקף ההון, כתוצאה משחיקת תיק ני"ע נטו ממס בסך 687 מיליון ₪, השפעת חובות פגומים בסך 723 מיליון ₪ וחלוקת דיבידנד בסך 400 מיליון ₪, שקוזזו ע"י רווח נקי בסך 1.9 מיליארד ₪. ליום ה-31.12.2011, יחסי הלימות ההון רובד 1 וכולל עמדו על כ- 8.1% ו-14.3%, בהתאמה, לעומת ממוצע של 8.5% ו-13.8% בקבוצת השוואה (ברבעון הראשון של 2012 חל שיפור ביחסי הלימות ההון של הבנק בדומה לקבוצת השוואה עם יחסים של 8.3% ו-14.7% בהתאמה לעומת 8.7% ו-14.2% לאותו המועד). לגישתנו, הלימות ההון הרגולטורית משקפת את יכולתו של הבנק להרחיב פעילות באמצעות הגדלת נכסים ו/או שינוי תמהיל הנכסים הקיימים. על רקע זה נציין כי במהלך שנת 2011 גדל היקף נכסי הסיכון בבנק בכ-6%, בדומה למגמה בקבוצת השוואה (גידול של 5%), כאשר כ-60% מנכסי הסיכון הוקצו לטובת אשראי עסקי. ברבעון הראשון של 2012 נרשמה יציבות בהיקף נכסי הסיכון בבנק.

בבחינת איתנות הבנק נבחנים גם יחסי ההון העצמי למאזן והלימות הון הליבה, אשר מאופיינים ביכולת ספיגה גבוהה יותר של הפסדים לא צפויים. להערכת מידרוג, המגמות הרב שנתיות ביחסים אלה הולמות את פרופיל הסיכון של הבנק ובולטות לטובה יחסית לקבוצת השוואה, למרות הסטייה בשנת 2011, שנבעה בחלקה משינוי כללים חשבונאיים. ליום ה-31.12.2011 עמדו יחסי ההון ליבה לנכסי סיכון והון עצמי למאזן בבנק על כ- 8.1% ו-6.5% בהתאמה לעומת ממוצע של 7.9% ו-6.1% בקבוצת השוואה (ברבעון הראשון של 2012 חל שיפור ביחסי הלימות ההון של הבנק בדומה לקבוצת השוואה עם יחסים של 8.3% ו-6.8% לעומת 8.2% ו-6.3% לאותו המועד).

מידרוג בחנה מספר תרחישי לחץ בדרגות חומרה משתנות לגבי הלימות ההון הראשונית של הבנק, תוך הנחת שיעורי PD ו-LGD בענפי הפעילות השונים ובתרחישים השונים והיעדר חלוקת דיבידנדים. הלימות הון הליבה נעה בטווח שבין

⁸ הנחיות הפיקוח על הבנקים קובעות כי הלימות הון הליבה של הבנקים בישראל נדרשת לעמוד על 9% עד לתחילת שנת 2015 ובנקים בעלי נתח שוק של מעל 20% (קרי לאומי ופועלים) יידרשו להגדיל את הלימות הון הליבה ל-10% עד לתחילת שנת 2017.

7.8% בתרחיש הקל ו- 6.3% בתרחיש הקיצון, מאפשרת לבנק לספוג הפסדים ואינה מערערת את יציבותו של הבנק להערכתנו.

נציין כי הדירוג מגלם את מתווה העלאת הלימות ההון, בעקבות הנחיות המפקח להיערכות לבאזל 3 תוך הנחה כי תוספת ההון בבנק תתקבל ע"י: 1. רווחים צבורים. 2. שינוי מסוים בתמהיל נכסי הסיכון. 3. גידול מתון בהיקף נכסי הסיכון והעדר חלוקת דיבידנד, או חלוקת דיבידנד מתונה. פיתוח מודל IRB⁹ צפוי להערכתנו רק בטווח הזמן הארוך.

רווחיות הבנק אינה בולטת לטובה ומוגבלת ע"י יעילות תפעולית נמוכה יחסית

רווחיות הבנק נמוכה יחסית ומוגבלת ע"י מבנה הוצאות קשיח, בדומה למערכת. שיעורי הרווחיות של הבנק מהווים משקולת לדירוג ולהערכתנו אינם מהווים כרית ביטחון מספקת בדירוג הנוכחי ליכולת ספיגת הפסדים של הבנק. הבנק מציג תשואה על נכסי סיכון נמוכה יחסית לקבוצת התשואה (ממוצע 3 שנים של 1.42% לעומת ממוצע של 1.57% בקבוצת התשואה) ותשואה מתואמת סיכון (RAROC) בדומה לממוצע קבוצת התשואה לאורך השנים האחרונות. הבנק מציג תשואה על נכסים תנועתית יותר מממוצע קבוצת התשואה וללא מגמה מובהקת לאורך זמן, זאת בשל שיעור נמוך של הכנסות שאינן מריבית (ובעיקר עמלות) לאורך זמן מממוצע קבוצת התשואה ושיעור הכנסות מריבית בדומה לקבוצת התשואה, כאשר יחס היעילות התפעולית יוצר רעש ותנודתיות ומשפיע על שיעורי הרווחיות. בניית תשואה אל מול סיכון לא ניתן להסיק כי בשל הרווחיות הבינונית יחסית לקבוצת התשואה - כמשתקף ביחס רווח נקי לסך נכסי סיכון- רמת הסיכון בבנק נמוכה יותר, כפי שמשתקף ביחס שבין נכסי סיכון לסך הנכסים¹⁰ (ראה גרף להלן), אולם קיים מתאם חיובי בין סיכון לתשואה בבנק יחסית לקבוצת התשואה (למעט מזרחי טפחות). להערכת מידרוג, המלצות הצוות לבחינת הגברת התחרותיות במערכת הבנקאות, ככל שיושמו, יהוו אתגר עבור הבנק להמשיך ולהציג את שיעורי הרווחיות אותם הציג בעבר, כאשר עיקר ההשפעה להערכתנו תהיה שחיקה בהכנסות מעמלות, אשר מהוות מרכיב משמעותי מסך ההכנסות של הבנק.

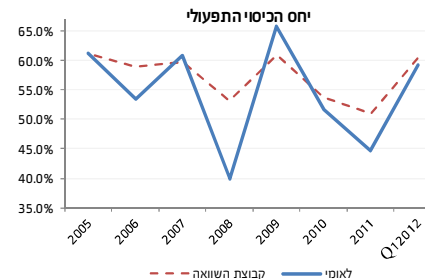
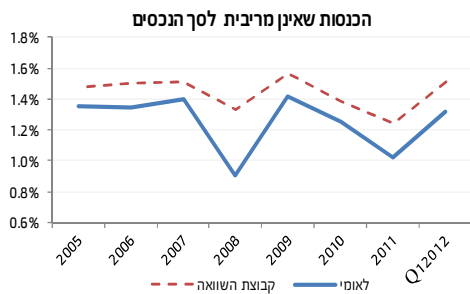
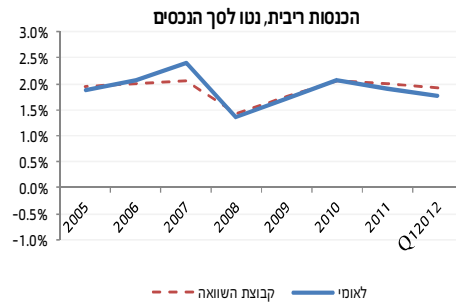
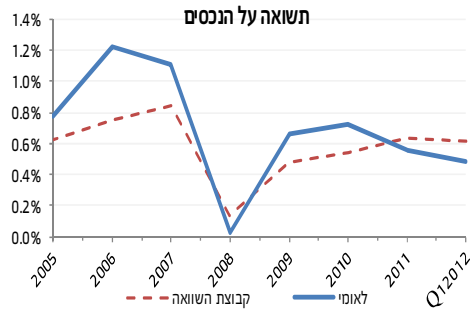
היעילות התפעולית של הבנק נמוכה יחסית בדומה למערכת ונמצאת במגמת שחיקה בשלוש השנים האחרונות (יחס הוצאות להכנסות של 67% בשלוש השנים האחרונות לעומת ממוצע של 68% בקבוצת התשואה). נציין כי תוכנית ההתייעלות התפעולית עליה הכריז הבנק (צמצום של 800 תקנים, העברת פעילות מהסניפים למרכזים תפעוליים, והמשך מגמת העברת פעילות לערוצים ישירים וצמצום שטחי הסניפים) ומיזוג בלמ"ש לתוך הבנק נלקחו בחשבון, והם יקצו, להערכתנו, חלקית את השחיקה בעמלות, במידה וההמלצות ייושמו. ברבעון הראשון של 2012 שופרה היעילות התפעולית בבנק ועמדה על כ- 66% גם כתוצאה מתחילת יישום תוכנית ההתייעלות.

להערכת מידרוג, הבנק לא צפוי להציג בשנת 2012 רווחיות שונה מהותית מרמת הרווחיות בשנת 2011, כאשר גורמים שליליים, כך, מספר גורמים עלולים לשחוק את רמות הרווחיות בבנק בטווח הזמן הקצר בינוני (מעבר למסקנות הוועדה כנזכר לעיל):

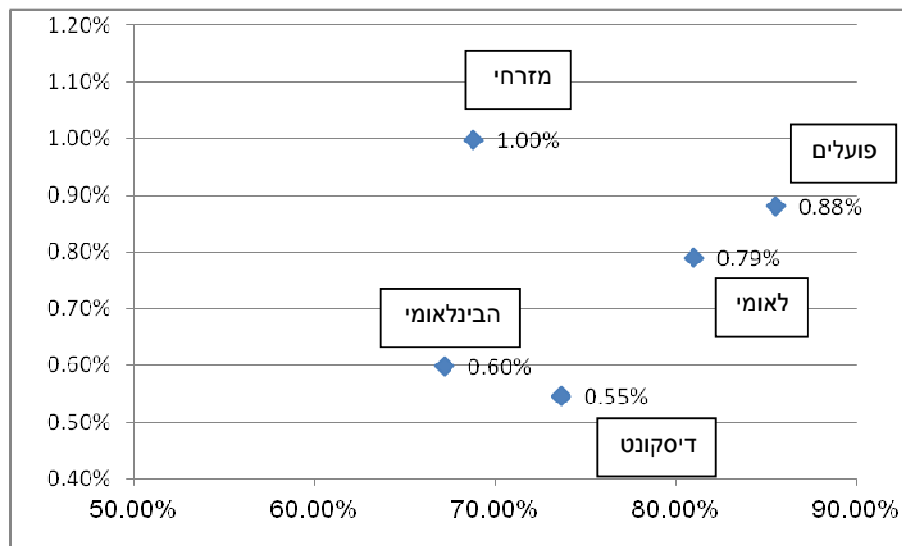
1. היתכנות גבוהה לעלייה בעלות המקורות לכלל המערכת, כתוצאה מהצפי להתגברות התחרות בתחום הפיקדונות ובמרווחים על מכשירי ההון השונים, לאור המלצות באזל 3 וההסתברות הגבוהה ליישומן במערכת המקומית. 2. צפי להמשך מדיניות מוניטארית מרחיבה בטווח הזמן הקצר בינוני. 3. גידול בהוצאות הפסדי אשראי כתוצאה מסביבה כלכלית מאתגרת, לרבות צפי להאטה בקצב הצמיחה ועלייה בשיעור האבטלה, צרכי המימון של המגזר העסקי ושחיקת שווי שוק הביטחונות. 4. פגיעה בשוויין של ההשקעות הריאליות (בעיקר פרטנר) ובדיבידנדים הנגזרים. 5. שחיקה בתיקי נ"ע של הבנק. מנגד קיימים, להערכתנו, מספר גורמים מקצים ובהם: 1. מגבלת היצע האשראי תוביל לעלייה במחיר האשראי בטווח הזמן הקצר. 2. עליית פרמיית הסיכון. 3. שיפור היעילות התפעולית, כנזכר לעיל. 4. המשך מיקוד בהעמקת והרחבת בסיס הלקוחות הקמעוניים.

⁹ Internal Rating Based Approach - מודלים מתקדמים לקביעת סיכונים אשראי על סמך דירוגים פנימיים.
¹⁰ הנחה שאופן חישוב נכסי הסיכון דומה בכל הבנקים (ללא מודלים פנימיים) והמשקולות אכן משקפים את הסיכון.

בנק לאומי וקבוצת השוואה: פירוק למרכיבי התשואה על הנכסים, מגמות רב שנתיות

להלן התפלגות התשואה (ציר ה-Y - רווח נקי לסך נכסי סיכון ממוצעים) אל מול סיכון (ציר ה-X - נכסי סיכון ממוצעים לסך נכסים ממוצעים) בחמשת הבנקים הגדולים, ממוצעי 2010-2011

גורמים שעשויים להוביל לייצוב אופק הדירוג:

- שיפור רמת הרווחיות ויציבותה לאורך זמן
- הקטנת ריכוזיות לווים וענפית

גורמים שעלולים להוביל להורדת הדירוג:

- פגיעה במעמד הבנק במפת הבנקאות המקומית
- שחיקה בכריות הרווחיות והון
- הרעה משמעותית באיכות תיק האשראי

אודות הבנק

בנק לאומי לישראל בע"מ הינו בנק מסחרי, המספק שירותי בנקאות בישראל ובחול כלל מגוון הפעילויות הבנקאיות, ללקוחות קמעונאיים, עסקיים ומסחריים. לבנק חברות בנות ומוחזקות, בישראל ובחול, המהוות ביחד את קבוצת לאומי. הבנק, יחד עם קבוצת הפועלים בע"מ, עומד בראש מערכת הבנקאות המקומית שבה חמשת הבנקים הגדולים מחזיקים יחד כ-95% מתיק האשראי הבנקאי ותיק פיקדונות הציבור הבנקאיים בארץ.

קבוצת לאומי כוללת אחזקות בתחום הבנקאות המסחרית, משכנתאות, שירותים פיננסיים וניהול נכסים. האחזקות הבולטות של הבנק בתחום הבנקאות בישראל הן בנק לאומי למשכנתאות בע"מ (חברה בת בבעלות מלאה) ובנק ערבי ישראלי בע"מ (שיעור אחזקה של 99.7% בזכויות ההון וההצבעה). לבנק פעילות בנקאית בארה"ב ובאירופה (בריטניה, שווייץ, רומניה ולוקסמבורג), באמצעות חברות בנות הרשומות בחול.

בין האחזקות העיקריות בחול: בנק לאומי ארה"ב (שיעור אחזקה של 99.9% בזכויות ההון וההצבעה), בנק לאומי (בריטניה) פי.א.ל.סי. (99.8%) ובנק לאומי (שווייץ) לימיטד (84.1% בהון ו-93.9% בזכויות ההצבעה). הקבוצה פועלת בתחום כרטיסי האשראי באמצעות לאומי קארד בע"מ (80%) ובתחום שוק ההון והשירותים הפיננסיים באמצעות לאומי פרטנרס בע"מ (100%), לאומי ליסינג והשקעות בע"מ (99.5%) ולאומי שירותי שוק ההון בע"מ (בעלות מלאה). בנוסף, לבנק השקעות ריאליות בתחומי הביטוח, התשתיות, הנדל"ן, התיירות והתקשורת.

הבנק הינו בנק ללא גרעין שליטה כאשר בעלי העניין העיקריים בבנק הם: מר שלמה אליהו (9.59%) ומדינת ישראל (6.03%).

במהלך הרבעון השני של 2012 חלו שינויים בהנהלת הבנק עם מינויה של הגב' רקפת רוסק-עמינח למנכ"ל הבנק במקומה של גב' גליה מאור.

דוחות קשורים

- [דוח דירוג של בנק לאומי שפורסם בחודש מרץ 2011](#)

תאריך דוח: 05.08.2012

סולם דירוג פיקדונות זמן קצר

P-1	בנקים שדירוגם לגבי פיקדונות זמן קצר הוא P-1 מציעים איכות אשראי מעולה ויכולת חזקה מאוד לעמוד בצרכי הנזילות לזמן הקצר
P-2	בנקים שדירוגם לגבי פיקדונות זמן קצר הוא P-2 מציעים איכות אשראי חזקה ויכולת חזקה לעמוד בצרכי הנזילות לזמן הקצר
P-3	בנקים שדירוגם לגבי פיקדונות זמן קצר הוא P-3 מציעים איכות אשראי סבירה ויכולת מספקת לעמוד בצרכי הנזילות לזמן הקצר
NR	בנקים שדירוגם לגבי פיקדונות זמן קצר הוא NR מציעים איכות אשראי חלשה עד מוטלת בספק ויכולת לא וודאית לעמוד בצרכי הנזילות לזמן הקצר

סולם דירוג התחייבויות זמן ארוך

Aaa	התחייבויות המדורגות בדירוג Aaa הן, על פי שיפוט של מידרוג, מהאיכות הטובה ביותר וכרוכות בסיכון אשראי מינימלי.	דרגת השקעה
Aa	התחייבויות המדורגות בדירוג Aa הן, על פי שיפוט של מידרוג, מאיכות גבוהה, וכרוכות בסיכון אשראי נמוך מאוד.	
A	התחייבויות המדורגות בדירוג A נחשבות על ידי מידרוג בחלק העליון של הדרגה האמצעית, וכרוכות בסיכון אשראי נמוך.	
Baa	התחייבויות המדורגות בדירוג Baa כרוכות בסיכון אשראי מתון. הן נחשבות כהתחייבויות בדרגה בינונית, וככאלה הן עלולות להיות בעלות מאפיינים ספקולטיביים מסוימים.	דרגת ספקולטיבית
Ba	התחייבויות המדורגות בדירוג Ba הן, על פי שיפוט של מידרוג, בעלות אלמנטים ספקולטיביים, וכרוכות בסיכון אשראי משמעותי.	
B	התחייבויות המדורגות בדירוג B נחשבות על ידי מידרוג כספקולטיביות, וכרוכות בסיכון אשראי גבוה.	
Caa	התחייבויות המדורגות בדירוג Caa הן, על פי שיפוט של מידרוג, בעלות מעמד חלש וכרוכות בסיכון אשראי גבוה מאוד.	
Ca	התחייבויות המדורגות בדירוג Ca הן ספקולטיביות מאוד ועלולות להיות במצב של חדלות פרעון או קרובות לכך, עם סיכויים כלשהם לפדיין של קרן וריבית.	
C	התחייבויות המדורגות בדירוג C הן בדרגת הדירוג הנמוכה ביותר ובד"כ במצב של חדלות פרעון, עם סיכויים קלושים לפדיין קרן או ריבית.	

מידרוג משתמשת במשתנים המספריים 1, 2 ו-3 בכל אחת מקטגוריות הדירוג מ-Aa ועד Caa. המשתנה '1' מציין שאגרת החוב מצויה בקצה העליון של קטגוריית הדירוג שאליה היא משתייכת, המצוינת באותיות. המשתנה '2' מציין שהיא נמצאת באמצע קטגוריית הדירוג; ואילו המשתנה '3' מציין שאגרת החוב נמצאת בחלק התחתון של קטגוריית הדירוג שלה, המצוינת באותיות.

מידרוג בע"מ, מגדל המילניום רח' הארבעה 17 תל-אביב 64739
טלפון 03-6844700, פקס 03-6855002, www.midroog.co.il
© כל הזכויות שמורות למידרוג בע"מ (להלן: "מידרוג") 2012.

מסמך זה, לרבות פסקה זו, הוא רכוש הבלעדי של מידרוג והוא מוגן על ידי זכויות יוצרים ודיני הקניין הרוחני. אין להעתיק, לצלם, לשנות, להפיץ, לשכפל או להציג מסמך זה למטרה מסחרית כלשהי ללא הסכמת מידרוג בכתב.

כל המידע המפורט במסמך זה ושעליו הסתמכה מידרוג נמסר לה על ידי מקורות הנחשבים בעיניה לאמינים ומדויקים. מידרוג אינה בודקת באופן עצמאי את נכונותו, שלמותו, התאמתו, דיוקו או אמיתותו של המידע (להלן: "המידע") שנמסר לה והיא מסתמכת על המידע שנמסר לה לצורך קביעת הדירוג על ידי החברה המדורגת.

הדירוג עשוי להשתנות כתוצאה משינויים במידע המתקבל ו/או כתוצאה מקבלת מידע חדש ו/או מכל סיבה אחרת. עדכונים ו/או שינויים בדירוגים מופיעים באתר האינטרנט של מידרוג שכתובתו: www.midroog.co.il. הדירוגים המתבצעים על ידי מידרוג הנם בגדר חוות דעת סובייקטיבית ואין הם מהווים המלצה לרכישה או להימנעות מרכישה של אגרות חוב או מסמכים מדורגים אחרים. אין לראות בדירוגים הנעשים על ידי מידרוג כאישור לנתונים או לחוות דעת כלשהן או כניסיונות לבצע הערכה עצמאית למצבה הכספי של חברה כלשהי או להעיד על כך, ואין להתייחס אליהם בגדר הבעת דעה באשר לכדאיות מחירן או תשואתן של אגרות חוב או של מסמכים מדורגים אחרים. דירוגי מידרוג מתייחסים במישרין רק לסיכונים אשראי ולא לכל סיכון אחר, כגון הסיכון כי ערך השוק של החוב המדורג ירד עקב שינויים בשערי ריבית או עקב גורמים אחרים המשפיעים על שוק ההון. כל דירוג או חוות דעת אחרת שמעניקה מידרוג צריכים להישקל כמרכיב בודד בכל החלטת השקעה הנעשית על ידי משתמש במידע הכלול במסמך זה או על ידי מי מטעמו, ובהתאם, כל משתמש במידע הכלול במסמך זה חייב ללמוד ולבצע הערכה של כדאיות השקעה מטעמו לגבי כל מנפיק, ערב, אגרת חוב או מסמך מדורג אחר שבכוונתו להחזיק, לרכוש או למכור. דירוגיה של מידרוג אינם מותאמים לצרכיו של משקיע מסוים ועל המשקיע להסתייע ביעוץ מקצועי בקשר עם השקעות, עם הדין או עם כל עניין מקצועי אחר. מידרוג מצהירה בזאת שהמנפיקים של אגרות חוב או של מסמכים מדורגים אחרים או שבקשר עם הנפקתם נעשה דירוג, התחייבו לשלם למידרוג עוד קודם לביצוע הדירוג תשלום בגין שרותי הערכה ודירוג הניתנים על ידי מידרוג.

מידרוג הינה חברת בת של מודי'ס (Moody's להלן: "מודי'ס"), שלה 51% במידרוג. יחד עם זאת, הליכי הדירוג של מידרוג הנם עצמאיים ונפרדים מאלה של מודי'ס, ואינם כפופים לאישורה של מודי'ס. בו בזמן שהמתודולוגיות של מידרוג מבוססות על אלה של מודי'ס, למידרוג יש מדיניות ונהלים משלה וועדת דירוג עצמאית.

למידע נוסף על נהלי הדירוג של מידרוג או על ועדת הדירוג שלה, הנכם מופנים לעמודים הרלוונטיים באתר מידרוג.